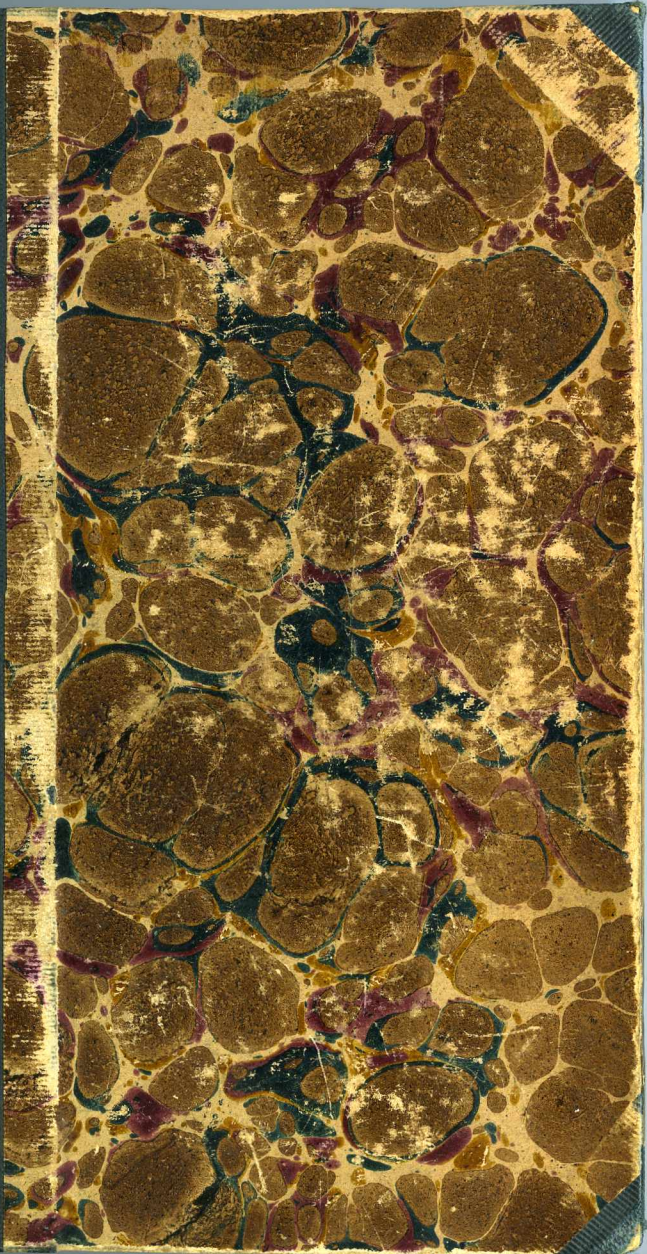


Politikai
röpiratok.

166.



A' TIZEN-KILENTZEDIK SZÁZBAN

É L T

IGAZ MAGYAR

HAZAFINAK

ÖRÖM-ÓRALMOZAT
A' HAZAFINAK ÉS A' HAZAFINAK

Nagyválti János

J.

6.2752 0 0765778

A' NAGY-SZIVŰSÉGNÉL.

MDCCC.

1790.

MASSANGI...
T. I. I.

MASSANGI...

DE BALLAGI GÉZA.

Tsak ott mehet böltsen véghez az Építés,
Az hol, leg - első az El-egyenesítés.

AZ IGAZ MAGYAR HAZAFI

A' Természet' forgása ötvölvén Szívébe, úgy találja, hogy a' Nagy Világ' Alkotmánya, az Egyenlőség' - mértéke' meg - tartásánn áll; és azt úgy nézi, mint a' Kis Világnak, t. i. az Emberi Tárfaságnak eleven ábrázatyát.)

* * *

Már a' Természet öszre hajolván, vénhezik, az hives árnyékokkal kedveskedő terrepély Fák vetkezik zöldellő Öltözeteket. A' kellemetes Nyárnak ragyogása alatt kedvesenn mosolygó Virágoknak ajakai meg-rántzofodván, az Napnyugotti szellővel hozott gyöngy - szem harmatokat nem tsókolgathatják. Még az én gyönyörűségekét érzett Életemet fenntartó folyó nedve ségek - is, kezdenek meg-aggott Testemnek szívó tsötskéibe akadozni. De e' nem is lehet külömben. A' Természet - Rende mutatja, mit várhat az ember - is magára. Meg kell oszlattatni; helyet kell másnak is tünálni; hogy az élet' gyönyörűségeibe egyenlő részt vegyen. Zoroáster is azt állította, hogy a' Természetbe, minden erköltsi, és Polgári tselekedetek olly elevenenn ki legyenek ábrázolva; hogy az emberek, az Ábrá-

zatokból világosani meg-határozzák az ábrázolt dolgokat.

A' Tüzet, majd minden Némzetségek úgy néztek, mint az Iftenségnek képét. Innen a' Napnak Temploma, 's annak tisztelete; még - pedig, nem tfak a' Persáknál Ásiába; hanem még a' töllünk bizonytalan okokból távol-lévő Amerikába - is, Perúba, az Iftenséget a' Napnak Golyóbisával ábrázolták, 's itt úgy, mint ámott, a' Köz-nép a' példát, az Okosabbak a' példázott dolgot imádták.

Igaz hát az, hogy a' Teremtő nem hagyta magát Tanúbizonyság nélkül: úgy hogy el-lehet mondani: A' természeti, talán érzéketlen testek, az érzékenységgel megkülömböztetett testeknek, 's ezeknek tfelekedteiknek eleven ábrázolatjai.

Az egész Világ' alkotmánya, az Egy-mástól-függésnek Törvényen lévén fel-építve, edjik rész a' másikat, olly hibázhatatlan erővel vonnya, a' ki szabott határig; hogy ezen Függésből, a' talán érzéketlen Dolgok' Tárfaságának, a' tapasztalás-szerent, örök-állandóságot ígérhetünk. A' melly Ter-mészet Rendtartásával, avagy nem vllagosan az ábrázoltatik-e' ki? hogy a' Kis-Világ, az Emberi Tárfaság, soha fel nem állhat; hanemha olly bomolhatatlanúl öszve legyen szöve, hogy az egész, tfak úgy ígérjen állandóságot, ha a' részek mind állandók;

mind magokra nézve külön-külön, mind az egészre nézve közönségesen.

Ha a' Folyó-tekők, Viz, Levegőég, és az ebben úszkáló tüzta tüz 's a' t' edj, vagy más okból, az Egyenlőségnek-mértékét fe'ül haladják; olly izörnyü morgást, és Pusztitást viznek végbe, hogy közöttök, csak a' Termézet' Rendét esmérő Böltségek maradhatnak-meg rettenhetetlen szívvel még akkor-is; midőn a' gyenge gondolkozásúak, minnyájan Kétségbe-eséssel küzködven, az egész Természetnek semmivé lételet, a' Világnak szomorú végét, 's a' mélységes Halált forgatják el-rémült szemek előtt, mind addig, míg az Egyenlőség mértékét el-vesztett Éltető-állatok megtsendefednek, 's a' most majd épen megfojtó Levegőég, a' vele edjesült, tüzzel, a' félelem miatt öszve esett Tüdöket fel-éleszti, 's az árkából ki-rohant viz meg szállván, a' most Koporsót, majd sirt mutogató Üvegből, szinlett szépséggel jádzó Súgaroknak Vízszavető-tükörévé válik. Ha ezt a' szemes Elme meg-visgálja, avagy nem így gondolkozhatik-e? hogy, ha a' Kis-Világ, az emberi Társaság, az Egyenlőség-mértékét el-vesziti: a' Félelemnek, és Irtodzásnak háborgós Tengerévé változik.

Tsak kevés kívántatik pedig erre, csak a' Világ' Nagyjainak selettebb való Magok-ízereteti-is elég volt arra; hogy a' Föld-go-

lyóbisán meg-feneklett Hatálmás társaságok'
Egyenlőség' mértéke fel-billentetvén, a' Kö-
zönséges Bóldogság fel-fordúllyon.

(annak módját beszéli le, miképen jött-bé
a' Világba az a' mostani Egyenetlenség.)

* * *

Ugyan-is a' Természetnek rendes Folyá-
sát vakmerő lábakkal tapodó Emberek, által-
lácván azt, hogy a' Természetnek Ura, ki-
fejthetetlenül bé-szötte az emberi Szívbe,
a' Bóldogságra való fáradhatatlan Töreke-
dést: nem szüntek-meg mind addig, míg
mindenféle szemfényvesztő Bóldogságnak tfa-
lóká Nemeit ki nem-találták, a' mellyek köz-
zül a' Rang osztás leg hatalmasabbnak esmér-
tetvén, a' Szentséges Igazság' természeti ki-
szolgáltatóit, tzifra nevezetekkel, 's néha a'
Társaságot meg-erőtelenítő Kints-osztogató-
sával-is meg-vakitották, 's e' képen őket,
telhetetlen Kivánságaiknak hatalmas eszkö-
zeivé tévén, az egyforma sárbúl, az Isten-
ség' Képére gyúratott emberi Nemzetet,
egymástól el-szagatták; midőn ennek nagyobb
részét örökös szolgaságra kárhoztatván, né-
mellyeket Polgárságra juttatván, kevesebbe-
ket Nemesi Méltóságokkal meg-ajándékozván,
egynehányakat pedig Bárói, Grófi, Hertze-
gi Póltzokra emelvén, magokat Egyedül U-
ralkodóvá tették: a' melly dologgal az E-
gyenlőség'-mértékét-is úgy fel-fordították,

hogy ama', fájdalmát keserves Panaszlátszal könnyíteni szokott Emberi Nemzet, nem is panaszolkodhatott mind addig, mig a' megkülömböztetett rangú Emberek, kepzelt jufsaikat meg-szégyenlven, azt az emberi Nemzet' Gyülésébe örömmel vizsgálta vitték; 's minden gyönyörűséget abba helyhez-tették, ha egyéb Ember Társaikkal egyenlővé lehettek.

(példákat hozván ezen dologra meg-mondja mibe álljon edjik embernek, a' másokra nézve való valóságos Elsősége)

* * *

Ezt tfelekedték az * Anglusok, utánnok az Amerikaiak, Frántziák, és a' nemes szivű Magyarok, még pedig mentül későbben, mind annál tökéletesebben.

Ugyau-is, ez a' törsökös voltával ékeskedő Nemzettség, egyenes-szivűséggel megfontolván azt, hogy az ő Vitéz Elejek minnyájan egy forma szabad emberek voltak; következésképen edjik, a' másíknál, magát nemesebben izületettnek, nem mondhatta, minden, az Időknek változással bé-tsúszott egyenetlenséget Lakos-társai közzül, nemes meg-gondolása után ki-irtott, és minden Rendet az Egyenelségnek öléhez mérven, arra az Egyenlőségre vizsgálta állított, a' mellyben a' Mezei munkás, a' Polgárt, a' Polgár a' Nemest, a' Nemes a' Bárót, és Grótot, jósa-

gos, 's nemes tselekedetei számához képest
tartya magánál Elsőbbnek.

(Mitsoda rangok voltak a' Régi Magyaroknál
hol vették a' mostaniak mágotat, mitsoda a'
született Nemesség, és a' született Jobbágy,
hogy az Egyenlőség-mértéke fel-ne billen-
nyen)

* * *

Ha Törvényes Könyvünket, 's nemze-
ti Iróinkat eleitől fogva fel-hánnjuk: helyes
nyomaira fogunk annak találni; hogy, E-
leink mindnyájan egy forma szabad Embe-
rek lévén, mikeppen lehetek közöttök né-
mellyek, újjra szabadok, némellyek Bárók,
Grófok, Hertzegek: mert tsak igaz a' ter-
meszet szerint; hogy valamint az egyenes-
nél, egyenesebb; úgy a' Szabadnál, szaba-
dabb fenki sem lehet. Mind a' Külső Ország-
gokból hozták hát ezeket a' külső Házból
választott Királjaink között. Mert-ugyan-
is régi Eleink, érdemeikre, 's tehetségeik-
re tekintvén Nagylelkű Hazafi Társaiknak,
's egyszersmind meg-győződven a' felől,
hogy ez, vagy amaz Hazafi elegendő Ta-
lentomokkal bir, a' töbieknek igazgatásán,
öket tsak Deli-Vitézi, Hadnagyi, Kapitá-
nyi, 's más méltóságos nevezetekkel aján-
dékozták meg, a' melly a' Fiakra igen ritkán
ment-által.

Ha pedig később élt Iróinkat, 's Törvén-
nyeinket meg-olvassuk: már itten, még a'
Maradékra-is által menő Nemefi, Bárói, Grófi

Rangokra találunk; mindazonáltal mindég az alatt a' feltétel alatt, hogy azok, a' kiknek az a' Szerentséjek van-is, hogy már olly Szüléktül születettek a' kik több szabad Hazafi Társaikon felül, Virtuosaiknak tzimereikkel ékeskedtek; meg ne-elégedjenek Attyok' méltóságaikkal; hanem tehetségeikhez képest, igyekezzenek ök-is ollyakká lenni; a' kik meg érdemelleyék; hogy tulajdon Virtuosaikért, szint' úgy meg-tiszteltesenek, mint dicserefenn el-nólt Elejek: és hogy a' Nemzetség, újabb méltóságokról szolló Levelek' Készítésével ne terhelné magát, a' régieket a' Maradéknál tovább-is meg-hagyta; de egyszersmind másokat-is ezeknek meg nyeresétül ki-nem rekesztett.

Vitéz Eleimnek, vitéz Maradéka is, ezen a' nyomonn ment hát akkor, midön kiki a' maga Bóldogságát, a' Közönségnek Bóldogságával edjüvé-olvasztván, az Időnek mostohasága miatt meg-kötött számos Hazafi-Társait, olly szabad lábra állította; mellybe, senki egyéb, öket meg nem lántzolhattya; hanem tsak a' Nemzetség virágzó állapotban való meg-tartására, közönségesen hozott józan Tövények. E' pedig nem rabság, nem szolgaság: sőt Bölts Törvényeknek engedhetni, leg édefebb Szabadság.

(a' Közönséges Tárfaságba, senkit különben meg-nem lehet kötözni : hanem a' Közönséges meg-edjezéssel hozott Törvények által.)

* * *

Azt mondám hogy az Idők' mostohasága által meg-kötött Lakos Tárfait állította a' Nemes Magyar Haza, szabad lábra. Úgy van: nem-is lehet különben nevezni; hanem idők' mostohaságának: mert Jus ugyan egy tenyéryi sem lehet ahoz; hogy a' Lakosoknak, vagy az a' része, a' melly rabolni nem mehetett; minthogy oda haza, az el-foglalt Jószágokat, Historikaink bizonyításá-szerint, nem csak Fegyverrel kellett gyakorta a' vissza-foglalni kívánó Elenség ellen-óltalmazni: de még, hogy a' Tabornak lenne mit enni, gazdálkodni-is szükség volt: vagy pedig az a' része, a' melly, az az-előtt itt lakott Nemzetségből, a' bátorságos-megmaradás, és az Elet-könnyebbsége végett, Vitéz Eleinknek barátságába, s tárfaságába ajánlotta; magát; a' született szolgaságnak szomorú tőrgésű lánztára kárhoytattatván, a' maga tulajdon Böl-dogsága' munkálodásába, a' Teremtőnek tzelja, annak a' Természetre bé óltott Törvénye, és a' Tárfaságok' Edjezése ellen, meg-akadályoztattathatnék. Ugyan-is

1. A' Teremtő az egyen ő Születés, és Halál által minden terem éfit egymáshoz hasonlónvá tévén, edjiket a' másoknak Urává,

vagy szolgájává nem teremtetten; hanem barátjává.

2. A' Természet Törvénye-is azt tanítja, hogy egy személy, a' másoknak bizonyos haszonvételeért szolgálatját holtig-is ajánlhattya: de még nem-is élő, 's talán azon haszonvétele nézve, tölle Gondolkozásiba különböző maradékat, tsak a' Társaságnak; de egy különös Személynek foהלe-nem-kötheti.

3. A' Társaságok' Edzése-is nem mást mutat; Ugyan-is az, Bátorságot, és Életkönnyebbséget igérvén minden Tagoknak: igen szomorú dolog volna, ha azzal tsak egy résznek lehetne élni.

Ez: látván a' Nemes Magyar Haza, még szinte Törvényé vált Jufsairól-is önként lemondott, és az Emberiség' óltáranu, minden szabad Nemzetségeknék öröme, legkedvesebb áldozatját, nem tsak meg gyűjtotta; hanem még az Egyenetlenséget utálló Egeket, kedves Illatjával maga barátjává is tette.

(Ezen nemes Tselekedetnek édes meg gondalása után meg-nem állhatja hogy fel-ne.fohász-kodjon.)

* * *

Az Öröm Könny-húllatásnak patakja zubbog már alá meg-élemedett Ortzámonu; midőn az égető Nap-fény' el-bútsúzása után az meg-újjító Esthajnal-tűillag' hives fel-tet, széfe idején, Házam' fala alatt, velem edgy-

idős Törvényemre le-ülvén, örömmel nézem Munka-segítő Társaimat, az éjjeli tündés nyugalomra, tágas Udvaromba, vig sütyörefés közt vizsgál-térni. Örömmel gondolkozom arról, hogy az én nyugalomam az ő nyugalomoktól függ. Az én Asztalom az ő örömmel el-hintett Verejtekektől tsepeg kövérséggel. Örömmel megyek fejemmel gyengített ágymba a' nyugalomra; midőn sok boldogtalan Ember Társaimnak csak szalmájok színts, a' minn, a' fászfűtő Melegnek tfigázása által el-lankadt temporaiakat meg-nyugtatnák. Nem aggódok én azon szer-felett, mit egyem, mivel ruházokdjám, minthogy jól-tudom; hogy hűséges Munka-segítő Társaim, a' kedves álm által meg-újulván, nem csak gyönyörűségemre szollgáló Jóknak gyűjtésére serkennek-fel: hanem; még bátorságos Meg-maradásomra-is, hogy a' Gonosztévő, a' tisztos Vétség által meg-szentelt Véremet ki-ne ontsa; 's Maradékimnak nyugalomára, 's gyönyörűségére gyűjtött Vagyonomat el-ne-rabolja; magok-is vigyáznak, és az Hajnalnak kedvezése alatt, mind engemet, mind az egész Hazát gyarapító Maradékról szorgalmatoskodnak!

* * *

Óh Te minden Teremtésidnek édes Atya, Magyaroknak Istene! melly örömmel emlegetem szentséges Nevedet, melly örömmel szívetem meg néked, az Háládatofságnak

igaz adóját minden Jótéteményidért! legközelebb azért; hogy noha engem-is porbúltéremtettél, mint-szinte az én Munka-segítő Társaimat: még-is Jóvóltod szerént arra méltóztattál; hogy engem' munkás Szorgalmatofságomnak jutalmául, Földes Úrnak engedsz neveztetni: és énnekem nem tsak annyi Jókat adtál, a' mellyeknek 'siros harmatjától fejem meg-hizhatik: hanem arra is böltsen vigyáztál, hogy azokból, Segítségemre készenn-álló Ember-Társaimnak-is nagy részt engedhetnék; hogy így mind ketten Bódogok lévén, örömmel emeljük-fel háládatos szemeinket a' Te Jóvóltodnak bőv Tárháza felé.

Nem érdemltem Uram! én azt, hogy engem' Munkás-Társaim Uroknak nevezzenek: Nem-is akarok hát én egyéb lenni közöttök; hanem tsak Emberek' Baráttya, Áttya, és Bódogságoknak Vezére. Nem kívánok Munka-segítő Társaimnak 'Sirjokkal gazdag lenni. Eleg lesz a' nékem; hogy a' Te Képedet én rajtam Munka-segítő Társaim meg-ésmérvén, az előtt meg-hajolnak, és Fijúi tiszteletet! tésznek.

Oh! Magyaroknak Istene! tartsd felvonva őrző kezeidet mind én rajtam, mind minden Munkás Társaimon. Adj áldást munkáink után; hogy a' Társaság' Bódogságára szükséges Segítséget, értékünk szerint örömmel meg-tegyük, 's azt egymást közt igazán el-oláztván, ne gyönyörködjünk abba,

ha edjik rész, terhének fullya alatt le-rogyik,
's rövid életét, a' mellyet Gyönyörűség' Pa-
raditsomának engedtel, keferűséggel rekesz-
ti bé.

(egy kevés El-tsendefedés után)

* * *

Úgy tetszik, mintha az Öregségnek unal-
mait nem-is érzem; úgy meg újultam leg-
közelebb való édes Gondolkozásimba. De
bizony édes-is lehet az, az érzékeny Szív-
nek; midőn látja, hogy a' Földes Urnak,
és Munkafegítő Társainak Bóldogságok, egy-
mással választhatatlanul öszve lévén kötve,
edjik tsak úgy bóldog, ha a' másik, nem bóldo-
gtalan; midőn látja; hogy, edjik, a' má-
fiknak örömeft való szives szolgálatok' meg-te-
vése után, még a' Gyönyörűség-is közönséges.

(Tovább menvén gondolkozásiba, úgy látja,
hogy az Egyenlőség-mértéke külömben meg-
nem állhat, ha tsak a' T. Papi Rend-is,
közelebb nem jönn az Hazafiak forrához, 's
kivánságához.)

* * *

Nagy gyönyörűség, azt mondam, azt
látni, hogy a' Világi Hazafiak, Gazdagok,
szegények, Földes Urak, és azoknak mun-
ka-fegítő Társai, egymás barátivá változván,
mind a' Gyönyörűséget, mind a' fájdal-
makat egymás közt, mint valami öröksé-
get fel-oltsztyák. Mindazonáltal nekem úgy
látszik: hogy az a' Nagy-szívűség, melly
szerint a' T. Papi Rend-is, a' maga sze-

mellybeli boldogságát, a' Közönséges Böl-
dagságnak fel-áldozta, amannál, fennivel
sem kisebb. Ugyan-is,

1. Jól tudván ő, hogy ő, mint Pap, nem
edjűtt jött a' Vitéz Magyarokkal erre a'
Földre, nem edjűtt foglalt velek, 's követ-
kezésképen az el-foglalt Jóságokkal, nem-
is osztozhatott.

2. Érezvén azt, hogy az ő rend-ki-
vűl való Gazdagsága, nagy részént annak az
Időnek szüleménnye, mellybe a' Magyar-is
úgy gondolkozott, mint más Nemzetségek,
hogy t. i. az Egyházi Személyek' gyönyör-
rűségére, nem csak a' Fámiliáknak, de még
az Országnek Jövedelmét-is szükség legyen
fel-áldozni.

3. Meg-gondolván végre azt; hogy az
Egyenlőség mértékét semmi olljan nagyon
meg-nem-boutya; mint az, hogy egy Feleségte-
len, Gyermeketlen Magános Személy, két
's három száz ezer forint Jövedelmekkel
jádzon akkor, midőn, a' Világi Ember, a' ki
egyszer mind Atya, 'sőt a' Köz Jónak elő-
mozdítására, házi Gazdaságának hátra-mara-
dásával, külső Tiszttséget-is viselni, nem csak
kértelen; de még ezen felül, a' Köz-Szükség-
re adózik-is; még-is a' Leg-elsőnek is mind-
össze-is, alig van 12- 's 16 ezer Jövedelmé, az
aprób' Tisztviselők pedig, a' kértelen Adós-
ság'-tfinálás miatt, magokat, és Maradékaikat
a' Köz Jónak köldűsaivá teszik. Illetlen-
ségnek tartván

4. és utóllýára azt, hogy, a' minden módon Szabad Nemzetség, egyedül az Egyházi szemelvényeknek legyen adó-fizetője; szemet szúró Jövedelmének bizonyos részét, a' Nemzetség Kezébe, Magyar Papi nemes szívvvel, az Egyenlőség-mértéke helyre állítása végett vizsfa adta.

Minthogy pedig a' Kristus' Országa, nem e' Világból való: a' polgári dolgoknak igazgatását, a' mellyet leg-először is; nem tsak akarattya ellen; de még a' Szentséges Vallásnak is nagy meg-hátráltatásával nyomott az Ugyet en Nép nyakába, a' Nemzetség' meg-edzése-vel, a' Világi Hazafiaknak által-engedte. Annak meg mutatására pedig, hogy a' Keresztyén Embert tudjon Sz. Pállal bővelkedni, és szü-
lökködni, a' Nemzetségtől szükségére, és gyönyörüségére ki-rendelt esztendei fizetést, egész köszönettel, 's meg-elégedéssel el-fogadta: a' mellyel egyszersmind ama' Magyar Közmondást is: *A' Pap' 'Sákja telbetetlen meg-tzáfolta.*

Hát ha még, meg-gondolom; melly, némes tfelekedet az! melly szerint, egyedül az Haza' boldogságának elő mozdítására esküdt meg: és melly örömmel el-állott azon Püspöki esküvéstől, mellyel minden tölle Vallásával kü-
lömböző Jó-Hazafi-Társainak, nem tsak üldözését; de egészen ki irtását esküdtet egy szóval, melly Kristustól tanult Szelidséggel, és Türedelemnek Lelkével fel-ruházottnak mu-

tatta magát, csak az 1790dik esztendőbe tartott Ország'-Gyűlésen-is; egészen meg-telek örömmel.

Emlékezetre méltó csak ama' Nógrád Vármegyei Gyűlésen tartott beszéde-is, egy T. Plebánus Úrnak: a' mellybe az Evangélikus, és Református Hazafiakat, nem Eltűrtéknek; hanem Véreinek, 's Atyafiainak kívánta neveztetni. Ugyan-is

A' Vallás, Lelki-esmérlet'-Szabadsága. A' Szabadságnak El-tűrése pedig, egy Szabad Nemzetségek közt maga magával ellenkező szolálás-is, tselekedet is. Még-serteném hát a' Nemzetség Jussát, ha Vallása' szabadságát, Türelemnek nevezném: mert mikor én valakinek, ez, vagy amaz tselekedet úgy el-tűröm; hogy őt annak gyakorlásába, sem meg-nem-akadályoztatom; sem, meg-nem-büntetem: még iennmarad nállam, az annak el nyomására való Jus: és ha Jussomból el-engedek; tiak Nagy-szívű vagyok; a' mellyel, sem mindenkor, sem mindennek nem-tartozom: Azzal pedig, hogy valakit Szabadságával élni meg had'ak; minthogy magam is szabad vagyok, mindennek egy törmán tartozom. Annnyival-is inkább pedig —

Hogy nints az a' Rófsz-Vallás, a' mellynek illendő meg-tartása, a' Tárlásagnak Fő-vegeivel, a' Bátoróságos-megmaradásai, es az Elet-könnyebbségével ellenkezne: sőt inkább minden Vallás, Örallója, es Porkolábja, a' Tárláság' Törvennyei' teljesítésének.

Óh bődög JÁNOS PAP' Országá! bődög Papság! bődög Halgatók! nem reked már ki fenki, sem a' Menny-Országból, sem az Hazafiságból, sem a' Köz hivatalokból, ez; vagy amaz nevezetű Vallása miatt. A' Papságot tisztelettel már minden, az élemedett Öregtől fogva, a' tatyogó Kisdedig: mert láttya, hogy a' Papság-is a' Tárfaságnak elő-mozdítására, 's házfára állítottatott Hivatal!

Úgy van! De az Nemzetség sem mulatta-el, a' Tisztes Papi Rendet, maga Barátjának fogadni. Nem-mulatta-el ötét Emberseg' Jussával meg-ajándekozni. Jól tudván azt; hogy mentül több Egymáshoz-tartozással (relációval) van valaki a' Közönseges Tárfaságba lekörtözve; annál jobban veghez-víszí; mind Emberti, mind Hazafíi köteleiségeit: maga példájával fel-indította a' T. Papságot, az Hazafiságba való Elésre, a' mellyel őt, Embert nevelő Atyává, 's szereimes barátta' változtatván, a' Tárfaság-beli Terheknek edjütt emelésére-is el-keizitette.

(Illy két nagy Hegyet, mellyek mind kette az Egyenlőség'-mértéke edjik Serpenyőjét húzván az magához mindcbe egy forma Szabad Nemzetség'-e szörnyü Külömbözést okoztak, egyenes mértéke vévén az Haza; arról gondolkodik az Hazafi, hogy a' Tárfaság' első Végének; a' melly a' Bátorságos megmaradás, el-érésére, mitsoda lépékek tétettek a' Magyar Hazába.)

* * *

Óh hamég egyszer meg ifjodhatnék! melly Gyönyörűséggel tölteném Eleteimet a' Magyar

Hazába, ahol az Egyenes-igazság' forrási, Patkókká változván; a' meg-hóltat-is, meg-elevenítik, 's fájdalmak miatt bé-hunyt Szemeit, Boldogságnak birására fel-nyitván, az attól való Félelemtől, a' melly az allandóságot meg-szokta ingatni, meg szabadítják!

Ki félné ott? az hol a' Köz bátorság'-megmaradására, kész minden, az első Hazafitól fogva, az utólsóig, Életét meg-tartani, 's Vagyonának egy részét, mint vissza szerezhető Portékát, fel-áldozni!

Tsak nints olly nemefén gondolkozó Nemzetseg, mint a' Magyar Nemesség! mert ez, meg-gondolván azt, hogy a' Nemesség leg-többet bir, 's ha veszit; leg-többet veszit, a' Bátorságos-megmaradásra nézve, a' külső Erőszak ellen, nem elégszik-meg azzal, hogy csak egy rész áldozza-fel betses Véret, az Hóhérlásnak piatván, és a' másik nézze; de ne érezze, 's ugyan azon egy rész fizesse-is, az Ütközetnek Tfatáján Életeket örömeft vesztegető Vitézeir; annyival is inkább, hogy az Olthalmazó Erő, az egész Hazát illeti, ő neki esküszik-meg; hogy fegyverét Hazafi veribe nem keveri: minthogy a' Söldot, a' Tifztséget az Hazától veszi. Jóltévőét bántani pedig természet ellen való Unoktság.

Ki nem lakna ott örömeft, és bátorságba, a' hol a' Hazafiaknak Fej, maga a' Király, velek edjütt lakik, 's velek az Ország terhét fel-olztya, és magát örömeft fel-engedi indi-

tani a' Hazafiaktúl az Ország' Boldogságának elő-mozdítására. Vagy pedig ha az Haza tsüggedezni találna, a' maga Bóldogsága felől, azt akarhatja ellen, kényszerítéssel nem-akarja bóldoggá tenni; minthogy a' Bóldogság; tiák az annak érzésébe áll. Sőt inkább el-tzél-zott szándékát, hűséges Hazafi Társaival közli, s Igyekezetet, nem erőzakkal kívánja jó-ésmértetni; hanem okokkal. Ha pedig az Ország' Bóldogságá elő-mozdítására szükséges Segítség kívántatik, azt, egy olly érzékeny Nemzetségnek, mint a' Magyar, a' ki a' könnyveket hullató, bóldog emlékezetű Mária Theresia Királynéjának, nemes Vérért, és Életét ajánlotta, eleibe terjeszti; tudván bizonyosan hogy meg-nyeri. Annyival-is inkább, hogy a' Nemzetség bizonyos a' felől, hody az Háborúnak folytatására, és egyéb Jóknak, fel-állítására meg-kivántató bizonyos Segítség, benn marad az Hazába, annak jávára fordittatik, s számonn adatik. Nem tartotta azt a' Magyar Nemesség soha kisebbségnek; ha az Haza' jávára adni kell; sőt azt fajnállia, hogy az a' fokjó Pénz, a' mellyet a' Föld-mérésért haszontalavul ki kellett szórni; nem az Haza' szükségére fordittatott: Tudja azt a' Magyar, hogy a' mit ad, magának adja; tudja hogy erején felül adni, nem kényszerítettik, tudja ő azt, melly mulhatatlanul szükséges legyen, az ollyan Kútőnek épségbe való megtartása, a' mellyből minden elztendőbe bizonyos hasznot merithet; tudja ő azt, hogy nem Gazda-

ság tsak meríteni: hanem arra-is kell különösen vigyázni, hogy a' Kútnak Orvénnyei megne szakadjanak; hogy akkor oíztán, mikor az emefztő Szárazság Ideje el-jönn: a' Kisdedeknek nyelveik, a' Szomjúság miatt, inyeikhez ne ragadjanak.

Ezt az előtt-is örömmel tfelekedte a' Magyar Nemesség, ámbár nem mindeg ezen formába, mint most: mert Hajdani Eleink, még kitsinykorokba a' Katonai élet' szeretetébe bele-éde-fítettvén, minden háhorús Időbe, magok személyekbe szerettek fel-ülni, a' kik pedig öregegek, vagy erőtelen tehetségeik mit, kardot nem foghattak Soldost küldöttek: de vólt olyan idő, a' mellybe; személy szerint, 'Sóldos által, és a' Ház-helyekre fel-efztott, bizonyos Summának adásával-is óltalmazták, egyfzerre a' Hazát. Most pedig, minthogy a' Hadi Taktika, egész Európába annyira meg-változott, hogy ámbár a' Magyar születtett jó Katona; még-is fok veszítés nélkül fegyvert nem mérhetné Ellenségével, a' melly a' szüntelen való Fegyver-viselésnek neki van keményítve: jobbnak itélvén Életét az Hazának, 's Maradékának virágzó állapotba való meg-tartására, meg-tartani; mint a' Mars-Piaztán, bizonytalanúl szerentséltetni: neimzeti Katonaságnak tartására szánta magát; noha, nem annyira fegyverrel kívánnya magát óltalmaztatni; mint böltsen szabott Törvényneivel.

(Fájdalmas meg-indúlással számlálja-elő az Hazafi; mibe álljon a' Nemességnek szolgálat ya, 's melly hafznos legyen annak virágzó állapotba való Meg-tartása, mind az Országnek, mind az Adófizető Köz-Népnek.)

* * *

Tsak az Idegen-nemzetből- szarmazott- Iri-
gyek, verték hát azt, a' Köz-nép Fejébe, hogy
a' Közönséges teher-Vifelések alól, a' Nemef-
ség ki húzza magát, tsak a' viszfzavonó Lelkek
tették ötet, az adó-fizető Nép előtt gyanúfsá.

Oh meg-tfalattatott Hazafiak ! vigyázzatok
hogy az illyes, mézes-beszédű, tfalárd Párt-
fogóitoktól el-fábittatván, Hazátoknak ma-
gatoknak, és Maradékotoknak, siralmas romláft
ne-okozzatok. Avagy nem a' Nemesség e' az!
a' ki, néktek

1. Mind a' Vármegyéken, mind az Ország-
Gyűlésen, Szó-szóllótok, Pártfogótok? nem ő
e' az, a' ki nektek a' Közönséges Ügy-foly-
tatókat fel-állította?

Nem ő e' az, a' ki, ha a' szegénységnek fat-
tzoltatását láttya, a' Királjával-is szembe száll?

3. Nem ő e' az, a' ki Elhólt Eleinek vére
fetsérlésével, vagy kész Pénzével szerzett
örökséget, úgy fel-ofztya veled, hogy magá-
nak, sok heiyen tsak annyi sem marad, az
hol, egy Viskót építhetne; 's magának Pén-
zen szedi az Életet inkább, mintsem, őseitől
reá-maradott Földet, tölled viszfza vegye?

4. Nem ő e' az, a' ki erdejét, Búzás-Kását,
előtted meg-nyittaya; hogy legyen miből, mind

Házad-Népét tartani; mind az el-következő aratásnak reménysége alatt, Földedet bé-venni.

5. Nem ő e' az, a' ki pénzen is meg-vevzi számodra a' Marhát; hogy Földed, szántatlan ne-maradjon?

6. Nem ő e' az, a' ki azon munkálódik, hogy az Országba, a' Kereskedés ki-terjedjen, 's alkalmatóságod legyen, termelzett Vagyonodat, Pénzel fel tserélni? nem ő e' az, a' ki az Útaknak tfinálását, a' Köz-kintsbűl sürgeti: hogy a' te Kereskedesed, a' sok Vám-fizetés által, kárvallásá ne-változzon?

7. Nem ő e' az, a' ki a' Templomoknak, Oskoláknak, Ispitályoknak fel-allítására, bőségesen adózik, sőt fundátziókat teszzen? hogy gyermekid ingyen tanulhásanak?

8. Nem ő e' az, a' ki, jó-tehetségű gyermekeidet maga szolgálatyába vevzi, taníttatya, r házza? En ugyan tudok sok olyan Nemesi Udvarokat, a' mellyekbe, minden Tisztviselők; Tselédek, szolgák, árvákbűl; és Mezei munkás gyermekekbűl neveltettek,

9. Nem ő e' az, a' ki, meg-elégedvén Urbáriális munkáddal, nem-tfak; a' szűk e'ztendőbe: de a' bőv aratás' idején-is, a' kilentzedet (Nonát) neked engedi?

10. Nem ő e' az, a' ki a' Vármegye kintsét, az ármálista Nemeség' adójával szaporíttya?

11. Nem ő e' az, a' ki, egy betsületes Kottis Fizetésénél alább való bérért, viseli a' Vár-

mege szolgálatyát? fut-fárad, falúról-falura, ügyes bajos állapotodnak el-intézésére.

Nem olyan Feneketlen hát, az az Egyenetlenség; a' mellybe: a' mások meg-vakítása miá, Fő-szédülés nélkül nem nézhettél!

(A' Nemességnek fordul az Hazafi)

* *

Oh! Magyar Nemes Szivhez illendő Példás tfelekedet! bizony, a' ki ezeket tfelekefzi, vagy gondolóra veszi, el hiteti magával, hogy a' Szegénység' szemébül, ki van véve az a' zúros száka, a' melly neki nem-engedte, shogy a' Nemcségen fénylő, éles Súgókat, hunyorítás nélkül el-izendvedhesse.

(A' Belső-bátorságra nézve, olly értelemben van az Hazafi, hogy a' Törvények inkább szelidek legyenek, mint kemények. Az honnét, minden büntetésnek végéül azt hiszi, hogy a' Gonosztévő, olly állapotba tételsen; hogy ne artháson; de haiznáiháson)

* *

Tovább-is mentél még Te édes Magyar Nemzetem! mert neked, nem vólt elég, a' Tártaságnak edjik Fő-Végét, a' Bátorságos-megmaradáft, tsak a' külső Erőszak ellen, állítani mozdíthatatlan lábba: hanem még, a' Belső-Tsendeséget is, mellyet néha napján Dó'sa György, Bot, Törő, Hora, és Klotzka, olly undokúl fel-forgattak, a' Törvényeknek fegyvert-vitelő Ólta'ma alatt olly erős oziópokra helyheztette! ; hogy azokat, a' Szabadsággal vizsiza-élni szokott telhetetlen Indulatok, többé fel-nem-dűjthetik. Pedig, nem

Kegyetlenséggel, nem Vérontással, Gyilkolással, Kereketöréssel, Akasztással vitted ezt a Munkát végbe; hanem Okossággal, és nemes Izelidséggel: Mert

Ugyan-is, mikor bünteted-is; a' Nagyobb, vagy kisebb Társaság' belső Meghábortóját; nem azon igyekezel, hogy a' büntetésnek vége, vagy a

MEG-JOBBULÁS legyen, a' melly, az Megölelőkre nézve gyümölytstelen: és ha szinte a' Nezőket kevés Időre, el-rettentette-is: de őket, Jóvá nem tette; mert a' felől, meg-nem győzte, hogy a' Büntetés, érdem szerint, és igazságosan van ki szolgáltatva; a' melly egyedül, győzheti-meg az Embert, hogy a' Gonoszt utálja; noha a' Jót még, meg-nem szerettei: vagy pedig az

ELEGTÉTEL legyen: mert akármiként igyekezzel eleget tenni; csak Boszszuálló maradsz; a' melly csak rettentés megint, és mi-helyt a' Boszszuálló Bíró valahol el-szunnyadt, a' Gonosztévő, azonnal fel-ébred, és kedves Gonosztóságát véghez-viszi. És így, nem hogy eleget tennél; de kettős; néha hármas Kárt-is vállalysz az eleget tenni kívánás mellett. Kárt vállalysz, először, a' Gonosztévő által, vagy Koldúságra, vagy Halál-téveré jutott jó Hazafiába, Kárt vállalysz a' megbüntetendő Gonosztévőbe-is: mert ez, talán nem holtig akart Gonosztévő lenni; hanem szerentsélen volt; vagy ha szinte, el-tökélt Gaz-Ember volt-is; halálával semmi Elég-

tetelt nem tettél: mint hogy azzal, sem a' meg-szegenyedett, vagy meg-lopott Hazafi, meg nem nyeri, a' mit el-vefztett, sem a' meg-hólt ártatlan, fel nem támad.

Ezokra nevezve a' Te Büntetésednek minden Vége az, hogy a' Gonosztévő oly állapokra juttatott; mellybe többé, nem árthat senkinek; használhat pedig Hajo-búzással Pokrótz-szövéssel, úgy hogy a' Tárfaságnak fints terhére, mint a' pusztá Tömlöztbe zárattak; a' kikre, még az igaz özvegyeknek, és árváknak kenyerét kell vesztegetni: mert napszámra dolgozván, a' maga kenyerét-is meg keresi, s az általa okozott Kárt-is, leg-alább a' Tárfaságnak valamennyire meg-fizeti.

Erre nézve, bé hoztad Édes Magyar Nemzetem! a' szüntelen helybe-álló Törvény-Táblát, a' dolgoknak, mind hamarább; és kevesebb Költséggel való végbe-szakasztására: mind az Igazságnak, a' melly egyedül, tartya-fel a' Tárfaságot, minden orába, és mindennek lehető ki-szolgáltatására: minthogy az Országba, fo-ha fints oly szempillantás, a' mellybe, sok halasztált-nem-szenyvedhető ügyek ne adnák magokat elől.

(Arról gondolkozik az Hazafi, hogy a' Tárfaságnak második Fovége, t. i. Az Elet - Könnyebbsége mennyire ment 'a' Magyar Hazába. Úgy talállya hogy a' Kereskedés által érődik az el.)

* * *

Ezek azok, a' mellyeket a' Magyar Nemesség már véghez-vitt. Azonbajól-tudom; hogy

ha még Életem' Estvéje tovább haladhatna, a' Tárfaságnak második Fő-végét-is, az Élet-könnyebbségének bé-vitelét, bizonyosan meg-érem! De ezt az Isteni Gondviselés nagyobbára, agyékomból szakadt Nevendék Maradékimnak meg-örvendeztetésekre halasztotta. És én, részemről most azzal is bé-érem; hogy annak, már 'Sengéjét látom, a' mellybül az aratásuak egész reménységét meg mérhetem.

A' Kereskedés, az a' gazdag Kints-ház; a' melly, nem csak a' Szükséget elégíti meg; de még a' Gyönyörűségeket-is, a' mellyeket a' Bólts Teremtő, oly különb-külömbféle formákba, és mértékbe mért-ki az Emberi Nemzetnek, nagyobitván, az Életet kellemetessé, és meg-elégedetté téfzi. Ez az a' Kötél, a' melly a' Nemzetségeket edjüvé köti, egymás Barativá; sőt egy NagyGazdának tselédivé tévén őket, a' Szeretetet, a' melly fokféle okokból, oly igen gyakran meg-aluszik, az Emberi Nemzet' Szívébe fel-gerjeszti, és táplálja. Többet használ ez, mind a' Szükséges, mind a' Gyönyörűségekre tartózó Dolgoknak megszerzésébe, mint akarmelly Hazai szorgalmatofságnak üzése, olyan helyen, a' hol vagy mindennek ugyan azon edj Müve (Productuma) van, vagy, azt bizonytalan okból meg-átálván, annak Vevője nintsen.

Ezt tudván a' Magyar Nemesség éppen nem tartya szegyennek kereskedni: mint ezt már is egynehány tehetősebb Nemes Hazafiak példái bizonyítják: sőt tudja azt-is, hogy az Kereske-

dést a' Szántóvető Szegény Ember nem űzheti: tudja, hogy a' maga Boldogságát nagyobbítani, minden Ember köteles. Addig-is pedig, míg maga-is, a' Kereskedéshez foghatna; az az: közöttünk hasznosan folytató idegen Nemzeteket úgy nézi, mint az ő Gyönyörűségére mézet gyűjtő munkás méheket; sőt nemcsak nézi; hanem mint az Hazának előmentibe dolgozó Embereket, Polgári, s lakofi méltóságokkal meg-is ajándékozza. Nem is tudom, hogy miért nem lehetnének mind azok igaz Hazafiak, valakik az Hazának mind mind Ótalmára, mind Virágzására, Vagyonokat, sőt Életeket örömeft fel-áldozzák.

Kivált az, meg-foghatatlan előttem; hogy miképpen üldözhetem én, a' szakállával, s nyelvevel töllem különböző szegény 'Sidóságot? miért keferitem én neki meg azt az életet, a' melynek bírására, vagy érzésére ötet a' Teremtő, szinte olly ép Kéz, Lábbal felkészítette, mint engem? Talán azért hogy az Idvezítőt, nemcsak meg-ölte; de nem-is hiszen benne: Úgy van: de ezek nem ölték a' Fiak pedig, az Átyáknak álnokságokért nem-büntettetnek, kogy nem hisznek benne, nem a' mi dolgunk, valamint az nem a' 'Sidóság' dolga, hogy mi benne hiszünk. Hinni El-jötnék, vagy El-jövendőnek, mint a' 'Sidó' tartya, a' Keresztyén Vallás ízerint-is szabadság: mert az Ó Testamentoimba élt Hívek, úgy hitték miat El-jövendőt, mi úgy hisz-

izük, mint El-jöttet; még-is mind ketten megtartatunk, Szent Lukás szerint.

Külömben is a' Társaság, minden Vallást úgy néz, mint Jót; ha annak Fő-vegeivel nem ellenkezik. Nem tudnám pedig megmondani, hogy mi módon árthatna, a' Köz-adót duplán meg-fizetni parantsoló Vallás, a' Társaság' Fő-vegeinek.

A' Magyar Nemesség volt majd a' leg-első Európába- a' melly ennek az Ügye-fogyott, 's üldözött Népnek Szabadságot, Óltalmat, és Elet-könnyebbséget ajánlott, csupán csak Emberi szeretetből; noha azt-is meg kell vallani, hogy ez a' Nemzetség háznót-is nem leg-kevesebbet hájt mind az Hazának, mind a' Nemességnek különösen. Úgy lehet hát mondani hogy az Haza, emberi, és Polgári Kötelességenek felett meg e' részben-is; hogy a' Sidóságnak jóob karban helyhetését véghez vitte. Úgyan-is

1. A' Közönséges Óltalomba, mind a' külső, mind a' belső erőszak ellen részt kell venni a' leg-kisebb Tagnak-is, személy szerint, és érezhetőképen.

2. Valakit nyomorgatni, annyit teszen, hogy még a' Magyar Nemzetség, nem szabad Nemzetség; hanem csak, a' ki erősebb, az a' hata'masabb

3. A' ki a' Hazán fekvő terhet viseli, annak az Hazából folyó minden haszonvételre-is jussa van.

4. Ez a' Nemzet a' Nemességnek kivált, tsupa Kasznárja, e' veszi, árúlya bőrát, búzáját, és egyéb terméseit.

5. Úgy gondolom hogy ha a' 'Sidó Biblián merjük hitünket fundálni; ha a' 'Sidó Soltárokat merjük, sőt szeretjük Templomainkba énekelgetni, nints semmi okunk rá, hogy a' 'Sidó Nemzetséget Vallásáért, különös szokásáért, a' lakoságból is ki rekeszszük annyira, hogy Eleté meg-szenvedéséért Türedelem-adót kívánunk. És miért? Azért: mert él-

Oh! Európa! Európa! ugyan mikor ezt tfeleked; nem magad ellen vétkezelé? Mert az Eletet, még a' Stoikusok is az Isteneknek köszönték, és nem a' Tárfaságnak. Más az, hogy a' Maga-gyilkosokat, mint az Istenég' Jufsába kapókat példáfan meg bünteted; a' 'Sidótól pedig, azért hogy él, és magát mind meg nem-öli, Türedelem-adót kívánsz! Oh Eletnek El-türefe! tfuda nevezet! Ellenkezés! Szörnyűség!! annnyival nagyobb szörnyűség pedig ez, hogy a' 'Sidó a' Bátoroságos meg-maradásra, szint úgy adózik, mint más. A' háborúk alkalmatosságával Katonát is adna; de Szekereseket bizonyosan állit, Katona tartásra Portiót fizet: az Elet-könnyebbségére pedig, Keréskedést, és kezi mesterséget folytat, mint más Hazafi. Bizony ha mind ennyivel is bé nem érjük, telhetetlenek vagyunk, és egy rókárul két Bört vonunk!

Jót tudom, hogy, ha ezen Gondolko-
zástomat meg-hallának, fokban úgy izóllaná-
nak; mint én is ez előtt tfelekedtem. Hogy
t. i. *A' Sidók nem akarnak szántani, vetni,
és bögy tsalárd, húzó vonó tolvaj, 's a' Társa-
ságnak Veszedelmes Nemzetség!*

De bizony, ha ezen dolgot, részre-hajlás
nélkül meg-hányom, vetem, úgy találom,
hogy ezen nehézségek egészen el-tűnnek.
Lásuk azért a' Panaszt—

1. *Nem szántanak, nem vetnek.* Ugy van:
mert nincs mit. Jobbágy nem akar lenni;
minthogy ő is Ember: az Ember pedig
Szabadságra teremtetett. Más az, hogy
Szántó - vető Embereink most is nagy száma-
mal lévén, Jobbágyinak sem fogadnák bé.

2. *Tsalárd, húzó - vonó tolvaj Nemzet-
ség.* Az igaz némelly részbe; de ennek is
alig ha magunk nem vagyunk okai: mert
a' Boldogságnak minden forrást bé-dugjuk
előttök. Szántó Földet nem adunk a' Ke-
zekbe: de ha adunk is a' Köz Ember nem
megyen Földet meg-dolgozni; ha csak két-
szer, 's háromszorosan nem fizet neki. Így pe-
dig a' mit a' Vámon nyerne is, el-ve zti a' Ré-
ven. Mesterséget sem folytathat, ha izinte
tudna - is valamit: mert a' Városokba, Czé-
hekbe bé-nem fogadják őket; Gyermekoi-
ket, Inasnak sem veszik bé; és így nem
lévén semmi útja, módja a' tisztéséges
el-élesre; kintelen, tsalárdkodni, húzni-von-
ni, 's lopni

3. *A Társaságnak veszedelmes Nemzettség.* Ugy látszik; de nem az: mert ugyan-is, a' Földes Urak' Jófzágaikba, a' Falusi társaságokba; nem hogy veszedelmefek vólnának: de még hasznosok-is: úgy hát, a' Nagyobbakba sem lehetnek veszedelmefek. Azonba, meg kell vallani; hogy erköltstelességek sem olyan nagy, a' mint közönségesen tartják: mert a' tiz Parantsolatokat ők-is szorosan meg tartják: a' melly tsak abból-is meg tetűzik, hogy ha a' tömlötzőket, el-járjuk; ritka madár az, hogy tsak egy 'Sidót-is találjunk bennük.

(Az idegen Nemzetből bé-jött Kereskedők, éppen nem veszedelmefek az Hazának, sőt bár többen vólnának.)

* * *

Meg kell vallani; hogy ha az Idegen Nemzetek, nem vólnának köztünk; a' Kereskedés, és az ebből hárámló haszon, vékony lábonn álván; igen kevés Gyönyörűséget költhetnánk, 's talán a' Kenyer', és Bor, bővsége mellett, a' mellyre fektűzik nagyobbára a' Magyar Haza, rövid életünket-is meg-unnánk: mert mindennek ugyan azon egyféle Javai teremven, edjik Ember, a' másikára semmi szükségét sem tartaná, és így a' barátságos Szeretet, az Atyafiság köztünk egészen esmeretlenek vólnának. Más az, hogy az a' természetli nagy bővség, azt a' nemes tüzet is megfojt-

fojtaná a' Magyar Elmékbe, á' mellyel akár-
 melly Anglulsal, 's Frántziával vetekedhetik.
 Az honnét, nintsen a' Nemzetség' Bóldogsága'
 elő-mozdítására, egy-edj hasznosabb dolog,
 mint az; ha a' Dunától távol-lévő részeiben-is
 az Országnek, Városok építettének: a mel-
 lyekben az idegen Országokból bé-jövő Mester-
 Embereknek, 's Kereskedőknek-is Hazafijúi
 Jus engedtetnék, 's ez által a' kézi Mestersé-
 gek virágzó állapotra tétettvén, a' körül-be-
 lől való Helységek, természeti Javaikat fel-
 tferélhetnék, a' Közönséges-adó-fizetésre pe-
 dig, és Katonáskodásra lakosok szaporittatná-
 nak. Ezekre nevezve, soha a' Király jobban meg-
 nem bizonyithattya azt, hogy ő igaz Hazafi;
 hogy ő első az Hazafiak közt, mint azzal, ha
 több Hazafiat arra indítja, hogy ő tőlle a' Ke-
 reskedés könnyítésére, az Ország-úraknak, és
 egyéb le-rakó Házaknak, Fabrikáknak, a' Kö-
 zönséges Kintsből leendő el-készítését, 's fel-
 állítását kívánnyák.

(Az Elet-könnyebbségére tartozó dolognak tar-
 tya a' Hazafi, a' Földmivelésnek, jó renbe való hozá-
 sát, a' Gazdaság'-tanító Társaságnak, és a' Gabo-
 nás-házaknak fel-állítását.)

* * *

Óh bölts Gondviseles! mentül tovább ha-
 lasztod Meg-ofzlattatálomnak tsendes ettve-
 jét; annál több okokat talállok Hazamba, az ör-
 vendezésre! Dé ugyan-is, ki-is volna, a' ki nem
 örülne, a' maga, és Hazafi Társai Bóldogsá-

gánn? Ugyan tehetett volna e' valaki több jót az Hazával; mint az a' ki a' Földművelésnek jó rendbe való szedéset el-intézte? Nézd csak melly szorgalmatozsággal tanittatnak a' Mezei munkás Embernek Gyermekei, az Oskolákba, alkalmas Tanítók által a' Gazdálkodás-mesterségére; 's melly okofsággal, és szelidséggel édesíttetnek gyenge tagaik a' Munkához! Ed-dig-ís hiba volt ennek el-mulatása; a' midőn a' Mezei Gyermeket, Deák nyelvre, vagy inkább szókra, és inkább az Élet gyönyörködtetésére, mint szükségére tartozó dolgokra tanították: azt pedig, a' mitől mind az Hazának, mind a' Mezei-Embernek egész jövődöbeli Böldogsága függ, el-mellöztek.

Nemes Mesterség volt a' Földművelés a' régi Rómaiaknál; annyira, hogy a' jó Földművelőt Fő-Polgári Hivatallal-is meg-ajándékozták, 's az ezektől tanult Anglusok, Holládusok, a' dögleletes Tótsékat-is munkával; 's szorgalmatozsággal veteményes kertekké változtatván; nem csak a' Hazának; de még a' Szomszéd Nemzetek' szükségeken-is nagy részbe segítettek. Innen vagynak már a' Nemes Magyar Hazába-is a' Gazdaság' Tanítói, és a' Természet vizsgáló tudós Társaságok, bőv alamisnával fel-állítva: sőt a' Gabona-házak, a' mostoha esztendőnek könnyebbitésére; az Országba, imitt amott fel-építve, 's meg-töltve

(hogy az Otfzágnak ilyen Bóldogsága állandó legyen; illő dolog, hogy az Ertelmes, Jó Hazafiaknak nevelése az Oskolákban, leg-első Kötelessége legyen az Hazának)

* * *

Minthogy pedig a' Bóldogság állandóságot kíván: a' Ditsó Magyar Haza, azt-is szorgalmatos Gondoskodásának tzejlyául tette: hogy a' reménység alatt való Ifjúság olly módon neveltesen, hogy abból, idővel az Hazának, minden szükségeire, alkalmas Eszközök ke-
rekedjenek. Ezért serkengettetnek már, mind a' Túnulók, mind a' Tanítók különös jutalmakkal, a' Találmányoknak könnyebb-szülésére. Oh! bár minden Ember böltselkedhetne! bizony még a' Fejedelemnek-is könnyebb, okos Népet igazgatni, mint Ostobát: Innen valaki a' Józanokofságot gátolni igyekezik: meg-érdemli, hogy úgy nézzék azt, mint a' Tárfaságnak Veszedelmes Ellenségét.

Ezokra nézve, mivelhogy az Országba felállított, és fel-állítandó Fő-Oskolák, nem valamelly bizonyos Vallású Embereké tsak, hanem az egész Hazáé; úgymint a' mellybe az Haza' bóldogságára, Hazafiak, Emberbarátok, Atyák, és Túdósok neveltetnek: nem lehet annak Tanítóit is egy bizonyos Vallású Emberekből választani tsak: annyival-is inkább, hogy a' Vallás, alkalmas, és szorgalmatos Tanítót edj sem szül; hanem inkább az alkalmas Tanítók szülik azt a' Vallást-is, a' melly

valakit jó Hazafivá, jó Atyává, 's Jó Emberre téssen.

(Az élet Könnyebbségére tartozik még az-is hogy hogy a' Szerentsétlenségek, Kárvallások meg édesítetnek. Arvák-házaik, kórházok, és Bolondok-házai készítetnek.)

* * *

Édes Magyar Véreim! ezek, 's több ezekhez hasonló jó Dolgoknak bé-hozások, vagy megakadályoztatások, ti rajtatok állván; semmit sem mutatatok el abból, a' mi csak a' Társaságnak valóságos Javára tartozik. De minthogy olly Dolgok-is vagynak még a' változó Világba bé-szöve, a' mellyeknek ki-rekesztése, erőtökön felül való azoknak is vagy lehető el-távoztatásokba, vagy leg-alább, meg-édesítésekbe ditséretes tapodást tettetek, 's ez által, mind a' Világ előtt, mind a' Következendő-Maradék előtt, halhatatlanokká lettetek !

Illyenek a' Vizáradás, és az puszító-gyűlladások, ezeket a' Világból egészen ki-rekeszteni lehetetlen: de meg-elözni, vagy meg-édesíteni, az érzékeny, szívü-Magyar Nemességet illette: De ugyan hogy-is lehetne a' Nemes-Sziv meg keményedve, az olly szomorú Környü-állásokba, mellyek fokszor a' Társaságnak leg hasznosabb Tagjait, olly gyámoltalanságra juttatják, hogy az Ehség felyebb bersülteti velek az Halált, az Eletnél. Meg-hasad a' firalmas el-pusztulásra jutott Édes Atyának bánatos Szíve; midőn kedvelt, 's ártatlan Gyermekeinek mezeitelenségére, 's neveletlen maradására füg-

gesztvén fájdalom-könnyveibe úszkáló szemeit; kétségbe esik, maga', és Maradéka' Bóldogsága felől!

Oh! Irtóztató Jelenés! Meg-illetted te a' Magyar Nemességnek, Ember-tárfa' Bóldogtalanságát, magának tulajdonító Szívét. Fel-áldozta már édes Gyűjteményének részét, egy olly Kints-kamarának fel-állítására; mellyből a' kárvallott Gyámoltalanság tápláltatván, Könnyei' Zaporát meg-állítsa: nem lehetvén soha-is ott igaz Öröme, még az Mindennel-megelégedésnek tavába buborékoló Léleknek-is, a' hol az Eget hatogató siralmas Panaszlásnak Zuhogása, a' Gyönyörűségeket ketté-harapdálja, -s felbeszaggatja.

Ide folyamodj már meg károsodott gyámoltalan Hazafi! Itt vagynak az Irgalomnak Kezei, a' mellyek szapora Sirásodnak özönét, Imeg-eftett Ortzádról le-törlik. Mezeitelenségedet betakarják, 's az dühöfség által el-rabolt Műszeredet, Életednek, 's házaad-Népének gyámoltására örömmel vissza adják.

* * *

Ide gyertek árva gyámoltalanságra jutott Özvegyek! 'sa' gyilkos nyomorúságot, tudatlanságból, nyájias mosolygással, 's kedves tsevegéssel mellőzoi-tudó Kisdedek! itt vár a' Tárfaságnak, mint az egész Ház-népnek őszibe-tsarodott Tisztes Attya, ki-terjesztett Karokkal benneteket, hogy vidám Szemetek' sós forráskájából ottan ottan le-görgő könnyeiteket, édes Attyai tsokolgatásával fel-igya.

* * *

Ide gyertek az Öregségnek terhe alatt nyugó, Koporsónak-baráti! itt a' nyugodalmas nyoszolya, meg elégedésnek lepleivel fel-ékesítve. Itt várjátok, a' ti kedves, 's veletek még Születéstelekkor esmérte-seget-vetett Barátotokat; a' meg kór-hodt Természetnek meg-könnyítésére teremtetett Halált. Itt van az Óltár, a' mellyre szinte az halálos Oráig, az Haza' Hűségére felszentelt Pihegésteket fel-fújjátok, 's a' tisztes Vén-séggel meg-elégedvén, a' Hazának, 's Elejeteleknek költsön-adott szolgálatotokat gazdag U'sorával vissz-sza-vegyétek!

* * *

Ide gyertek, az Hazának Óltalmára betses Véreteket el-tsorgattott, 's az Haza-szeretinek forradásokkal tzi-kalmazott bélyegeit, törődött testeteken mutogató Vitézek! Eleget tetetek ti Kötelefségteknék, eleget nyughatatlankodtatok a' Veszedelemnek bizonytalan piatzán; mikor mi, a' ti Véreteknék tsfergedése alatt, el-szunnyadván, bátorságba nyugodtunk. Ideje van már, hogy ti-is nyugodjatok, 's az háládatos Nemzetségtől, a' békeséges Életnek Pálmából-füzött ékes Koronáját el-fogadván, igaz Hazafiságtoknak meg-jutalmaztatására magyar Földbe temetkezzetek!

* * *

Ide gyertek ti-is leg-síralmasabb bóldogtalan-ságra jutott, háborodott-elméjű Hazafiak! Itt töltsétek érzékgnyéteknék sullya alatt el-bomlott Órátokat. Ne ijesztséteknék gyászos

Példáttal, különbben-is, fokféle háborgások' tsatájával küszködő, félelmes Hazafi társaitokat. Nem nehezíteni akarják azok Fájdalmatokat; hanem könnyíteni. Nem akarnak azok ti belőletek, még nagyobb tsúfot üzni: sőt inkább, bal forfotokon örülő Irigyeiteknek gúnyolások elöl el-rejteni. Nem akarják azok, hogy a' ti Szerentsétlenségteknek gyalázattya, ártatlan Maradékotokat, a' szemre-hányással keferitse. Nem igyekeznek ők titeket büntetni. De miért is szenvedne, miért rekeszterne ki a' Közönséges Temető-kelybül, néha még erőszakos halált-is szenyvedett érzéketlen tetteitek, a' melly többé, semmi büntetéssel se n gondol, sőt talán nem is hibázott, még is halállal fizetett. Miért menne által, semmit sem vétett, Özvegyeitekre, Gyermeketeitekre, Szüléitekre, Testvéreitekre erőszakos Gyilkosságtoknak aza' gyalázattya, a' mellyet ti érdemletek, 's ti húztok nyakatokra? Közönséges szánakozással fog hát beenneteket az nemes Haza, a' szokott rendtartás szerint el-temettetni: semmit sem iszonyodván, érezhetetlenül azoknak meghidegült hamvokkal edjütt' nyugodni, a' kikkel, ép állapotjokba edjütt' élni; sőt az Hazát szolgálni gyönyörködött.

(Az Haza' különb-külömbféle Bóldogságainak, érzékeny örömmel való Elöl-forgatásiban, meg lakdván az Öreg Hazafi, örömmel várja az halált: annyival is inkább, hogy belső tfendelségét érzi annak, hogy Hazafiúi Kötelességének, ereje szerint megfelelt.

* * *

Ifjúi Esztendeimnek folyásira visszafordítván, igen elevenen emlékezem még arra, mi volt Magyar Ország, és a' Tudományoknak bővebb Kiterjedése által, csak egynehány esztendőök alatt is mennyire elől-menő. Már én mind a' Keserőségekkel, mind az Gyönyörőségekkel megelégedvén; azt mondhatom, hogy fokot eltem. Láttam a' XVIII-dik Száznak Végét, láttam a' XIX-diknek ditsőséges felderülését. Már nem bánom; ha visszakivánnya-is töllem a' Természet, a' mit tőle vettem. Örömezt megyek a' Koporsóba, a' hol Vitéz Eleimnek hideg hamvai nyugosznak. Eméssek-meg ott a' Férgék búja testemet, mellyel Ember-társaim felett dölfösködni láttattam. Örömezt elfogadom, fok Szegényeknek Könnyhullatásokkal megnedvesített Siromat: Jól tudván előre, hogy arra Tselédim, Munka-segitő társaim, és Házamnak legkedvesebb Vendégi, azoknak nevetlen Gyermekei, az Embri-szeretetek, háládatosságból füzött, s tisztelet jelentő tsókokkal meg harmatozott, tisztes Koszorúját fel tenni, el-nem mulatják, a' mellyről minden Sirom mellet el-menő Utazó meg fogja esmérni; hogy ott egy

IGAZ MAGYAR HAZAFI
nyugoszik.

